

Röportaj: Gözde Dilara Keskin
Beratcan Özdemir

Doç. Dr. Murat Volkan Dülger

Yenilenen Dünya: Yapay Zekalar ve Hukuk

“Doktora unvanımı alana kadar “Ben ceza hukukçusuyum.” demedim. O kadar kolay bir şey değil çünkü ceza hukukçusu olmak.”

Merhabalar. Biz sizi tanımak istiyoruz. Bize Murat Volkan Dülger’in hikayesini anlatır mısınız?

1975 yılında İstanbul Beşiktaş’ta doğdum. İlk ve ortaöğrenimimin bir kısmını İzmir’de bir kısmını da İstanbul’da tamamladım, 1996 yılında girdiğim İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi’nden 2000 yılında mezun oldum. 2001 yılında İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde yüksek lisansa başladım. 2004 senesinde Türk Ceza hukukunda Bilişim Suçları isimli tezimle yüksek lisans derecesini aldım. Aynı yıl yine aynı enstitüde doktora eğitimine başladım. 2010 senesinde Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerine İlişkin Suçlar ve Yaptırımlar isiminde doktora tezimi savundum ve hukuk doktoru unvanını aldım. Aynı sene Özyeğin Üniversitesi Hukuk Fakültesi’nde öğretim

üyesi olarak çalışmaya başladım. 1.5 sene sonra Medipol Üniversitesi'ne geçtim. 6 sene orada çalıştım. Orada çalışırken de 2016 senesinde Dışlama Kuralı ve Zehirli Ağacın Meyvesi Öğretisi başlıklı çalışmam yaptığım başvuru neticesinde sözlü sınavda da başarılı bulunarak 2016 yılının Haziran ayında ceza ve ceza muhakemesi hukuku doçenti unvanı aldım. Bu sene başından itibaren de İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde öğretim üyesi olarak çalışıyorum. Aynı zamanda 2006 senesinde kurmuş olduğum kendi hukuk büromda bilfiil avukatlık yapıyorum.

Hem akademisyen kişiliğinizle tanınıyorsunuz hem avukat kimliğinizle tanınıyorsunuz. İkisinin arasındaki farkları ve birbirlerini besledikleri noktaları nasıl değerlendirirsiniz?

İkisi birbirini kesinlikle besliyor. Üniversitede sürekli ders anlatıyor durumunda olduğumuz için pek çok öğrencinin zannettiğinin aksine bütün hocalar kıdem ayırt etmeksizin derse girmeden önce illa ki o derse hazırlanarak girerler. Mutlaka o derse çalışırlar. Aynı şeyleri sürekli tekrar ettiğinizde o bilgiler hep taze kalıyor. Bunları mahkemede savunma yaparken ya da avukat kimliğinizle dilekçe yazarken sürekli kullanıyorsunuz. Böylelikle akademiye uygulamaya böyle bir besleme var. Bir yandan sürekli makaleler, kitaplar yazıyoruz. Oradan aldığımız yeni bilgileri kullanıyoruz. Ders anlatırken de aslında topluluk karşısına çıkıp sürekli konuşma yapıyorsunuz. Özellikle ceza davalarında, konuşulması gereken davalarda aynı şeyi yapıyorsunuz. Kısa ve öz şekilde kendinizi ifade etmeye çalışıyorsunuz. O anlamda müthiş bir besleme var. Uygulamadan akademiye besleme ise, uygulamadaki somut problemleri görüyorsunuz. Anlattıklarınız havada kalmıyor. Gerçek hayattan gerçek örnekler veriyorsunuz. Bu hem suç teorisini anlatırken hem de özel hükümlerde suç tiplerini anlatırken özellikle son sınıfta ceza muhakemesi hukukunda inanılmaz işe yarayan bir şey. Çünkü gerçeği anlatıyorsunuz. Mahkemede ne oluyor, olması gereken ne, uygulamadaki ne? Bunları anlatıyorsunuz. Dolayısıyla ikisinin birbirini beslediği su götürmez bir gerçek. Ama tabi şu var. Benim hayat felsefem bir işi yapıyorsanız tam yapacaksınız. Ya tam yapacaksınız ya da o işe hiç bulaşmayacaksınız. Bırakın bilen yapсын. Ben her ikisini de tam yapmaya çalışıyorum. Akademisyenlikte şimdiye kadar herhangi bir duruşmayı veya toplantıyı bahane ederek bırakın derse girmemeyi derse daha geç bile kalmadım. Bunun yanında artık pek çok akademik unvanı elde etmeme rağmen frene basabilirim, Ayağımı gazdan

çekebileceğim hala gaza sonuna kadar basıyorum. Hala kitap üretmeye, makale yazmaya bilimsel üretim yapmaya hatta etrafımdaki genç insanları da bu alanda teşvik etmeye çalışıyorum. Yani tam yapmaya çalışıyorum. Ve avukatlığı da tam yapmaya çalışıyorum. Tüm duruşmalara ben girmesem de önemli duruşmalarda muhakkak bulunuyorum. Müvekkillerle iletişime geçiyorum. Stratejiyi büroda ekip arkadaşlarımla beraber kuruyoruz. Dolayısıyla iş, benim hayatımın çok önemli bir kısmını almış oluyor. Normal insanların 5 günde yapmış olduğu tek mesaiyi ben 6 günde 2 mesai olarak yapıyorum. Ama hiç şikayetçi değilim. Ben böyleyim. Böyle olmaktan da mutluyum.

Sizi dinlediğimde ceza hukukuna aşkla baktığınızı görüyorum. Temel disiplininiz de ceza hukuku. Bu disiplini siz mi istediniz yoksa süreç kendiliğinden mi gelişti? Ceza hukukuyla nasıl tanıştınız ve bu alan sizde neler hissettiriyor?

Evet, bu tespitiniz çok doğru. Ceza hukukuna aşkla bakıyorum. Çok seviyorum ceza hukuku disiplini. Bir de ben çok şanslı bir öğrenciydim. 1996 senesinde İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne girdiğimde Bülent Tanör, Erdoğan Teziç, Necip Kocayusufpaşaoğlu, Rona Serozan, Nami Barlas, İlhan Özalp, Sevin Toluner, Semih Gemalmaz, Cemal Bali Akal, Kayhan İçel, Çetin Özek, Köksal Bayraktar, Adem Sözüer, Fatih Mahmutoglu gibi çok önemli hocalardan dersler aldım. Şimdiki gibi üç derse bir hoca girmiyordu. Bir derse üç hoca giriyordu. Farklı kişiler, farklı bakış açıları görüyorduk. Bir kere onların o duruşunu, tarzını görünce şuna karar verdim. Ben bir gün hukuk profesörü olacağım. Bunun temelinde biraz da rahmetli dedemin etkisi vardı. O da Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'nde profesördü. Çok düzgün bir insandı, bir İstanbul beyefendisiydi. Onu örnek alırdım. Aklımda şu imaj vardı: "Düzgün bir adam olacaksınız mutlaka profesör olmalısınız." O yüzden daha birinci sınıfta bile ben profesör olmayı düşünmeye başladım. Disiplin olarak ise evet, kamu hukuku bana daima daha çekici geldi. Yani bireyler ile diğer bireylerin ilişkisinden ziyade devlet ile birey arasındaki eşitsizlik üzerine kurulu ilişkinin olduğu yerde bireyi korumak benim için her zaman çok daha öncelikliydi. Ama hangi alanı benimseyeceğim konusunda tereddütler yaşarken ikinci sınıfta ceza hukuku dersleri almaya başlayınca kesinlikle cezacı olmaya karar verdim. Çünkü bunun iki nedeni vardı. Birincisi yalnızca akademiye kalmak değil bilfiil avukatlık yapmaktı. Her ikisini birden sürdürebileceğiniz kamu hukukunda en çok öne çıkan

alan ceza hukuku. Ama esas sebep şu. Diğer alanlar bir noktada insanın psikolojisine girme gereğini çok fazla hissetmiyorlar. Fakat ceza hukuku öyle değil. Biz her zaman ceza muhakemesinde maddi gerçeği arıyoruz. Ceza hukuku genel hükümlerde kusurluluk kavramına kadar gidip, hareket kabiliyetinin olup olmadığına, haksızlığın olup olmadığına en önemlisi failin kusurluluğunun olup olmadığına kadar bir insanı inceliyoruz. Ve insanı inceleme yönü suçlu bile olsa, suçluyu toplumsal davranış normlarının dışına çıkarmış atipik bir insan olarak tanımladığımızda biz ceza hukukçuları herkesin atipik baktığı insana atipik bir insan olarak bakmıyoruz. O da bir insan. Ama işte suç yoluna girmiş, nasıl engelleyebiliriz nasıl önleyebiliriz bunları tartışıyoruz. Sonrasında onu nasıl ıslah edebiliriz, bu yoldan nasıl çevirebiliriz, toplumu suçlu kişiye karşı nasıl koruyabiliriz bunlara kafa yoruyoruz. İşin içinde ceza hukuku olduğu kadar felsefe de çok fazla var. Mutlaka felsefi bir temeli olması gerekiyor. Bunlar beni ikinci sınıfta bile çok etkilemişti. O yüzden ikinci sınıfta kesin kararımı vermiştim. Tabi ki çok çalıştım ama çok da şanslı bir insanmışım ki ceza hukukçusu olmayı başarabildim. Açıkçası bu kelimeyi kullanırken çok zorlanıyorum. Çünkü doktora unvanımı alana kadar "Ben ceza hukukçusuyum," demedim. O kadar kolay bir şey değil çünkü ceza hukukçusu olmak. Ama burada anmadan geçemeyeceğim, bana ceza hukukçusu olma fırsatını veren, beni ceza hukuku ve insan hakları hukuku alanında yetiştiren hocam, ustam ve ağabeyim Av. Dr. Şükrü Alpaslan'dır; bu vesileyle kendisini bir kez daha minnet ve hasretle anıyorum.

Bilişim hukuku denilince akla ilk gelen akademisyenlerden ve avukatlardan birisiniz. Bu alan sizin yan dalınız olmasına rağmen ikinci bir ana disiplininiz haline geldi. Bilişim hukukunun kariyerinizdeki yeri ve önemi nedir?

Aslında bu merak çocukluğuma kadar dayanıyor. Küçükken hayal ettiğim tek meslek astronot olmaktı. Başka hiçbir hayalim yoktu. Uzayı keşfetmek bana inanılmaz ilgi çekici ve keyifli geliyordu. Önce Jules Verne'nin kitaplarını okudum sonra Isaac Asimov'u keşfettim. Onları okuyarak kesinlikle astronot olacağım diyordum. Bu hayat çizgimi çok etkiledi. İkinci dönem astronotlara bakarsanız bunların hepsi donanma pilotlarıdır. Çünkü uçak gemisine uçak indirip kaldırırlar. Sonra test pilotu olurlar. Ve ondan sonra NASA'ya başvururlar ve NASA tarafından seçilirler. Ben de astronot olacağım dedim ve bunun için Deniz Lisesi'ne gittim. Ama sonra öğrendim ki bizimkiler pervaneli uçak

ve helikopter uçuruyorlar. Türkiye maalesef bırakın uzaya çıkmayı daha Murat gilin damından atlayamıyor. O dönemler beni bilim kurguyla iç içe olmaya ve bilim hakkında okumaya yöneltti. Hala hukuk dışında okuduğum en önemli alan bilim ve bilimsel yeniliklerdir. Burada bilgisayara hep merakım olduğunu söylemekten kaçınmayayım. Bunlar hep birbirine paralel gidiyordu. Tam da mezun olduğum sırada internet hukuku çok revaçtaydı. Tabi doğru zamanda, doğru yerde ve doğru kişilerle olmak da çok çok önemli. Özellikle bunun önemi lisansüstü eğitimde ortaya çıkıyor.

Lisansüstü çalışmalarda bugün pek çok arkadaşımızın zannettiği gibi sertifika programından sertifika alır gibi adının bir yanına İngilizce L.L.M. yazmak değil gerçekten akademik anlamda eğitim almak önemli. Benim söylediğim dönemde bu kadar vakıf ya da devlet üniversitesi de yok. Yüksek lisans için başvurabileceğiniz iki tane üniversite var; İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi ve Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi. Ben İstanbul Hukuk'a başvurduğum. Çok kıymetli hocalarımız vardı. Kayıhan İcel, Adem Sözüer, Fatih Selami Mahmutoğlu... Şansımız şu, Kayıhan hoca, burada da kendisini anıyorum Allah sağlık ve uzun ömür versin, o zamanlar anabilim dalı başkanı. İnternet ve internetle ilgili sorunlara çok meraklıydı ve bununla ilgili ders veriyordu. Bugün beraber ders aldığımız insanlar da hep bir yerde akademisyenlik yapıyorlar. Barış Erman, Selman Dursun, Serdar Talas, Hasan Sınar gibi... Saadet hanım vardı şimdi AİHM'e yargıç seçildi. Kayıhan hoca'nın dersi için Türk Ceza Kanunu tasarılarındaki bilişim suçları konusunu verdiler ödev olarak. Benim de çok ilgimi çekti. 60-70 sayfalık bir ödev hazırladım. Bahsettiğim yıllar 2001-2002, Kanun henüz tasarı halindeydi. Hoca ödevimi çok beğendi. Daha sonra işte birlikte olduğunuz insanlar çok önemli. Şimdi Altınbaş Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğretim üyesi olan arkadaşım ve değerli dostum Doç. Dr. Hasan Sınar bey bana dedi ki "Volkan'cığım bu ödev çok güzel olmuş, sen bunu yayınlama ve yüksek lisans tezi olarak sun."

Olur mu olmaz mı derken Kayıhan hocaya sorduk. Kendisi de çok iyi olur dedi ve ben bunun üzerine ödevimi tez haline getirdim. 300 küsur sayfalık bir tez yazdım. Yüksek lisans tezleri 100-150 sayfa olarak bekleniyor ben doktora tezi gibi bir tez yazdım. 2004 senesinde İstanbul Üniversitesi'nde oy birliği ile kabul edildi. Daha sonrasında hocalar devreye girdiler. Seçkin Yaynevi ile anlaştık. Tam baskı aşamasına girmişken hocaların ne kadar önemli olduğu da bu noktada anlaşılıyor. Fatih Selami Mahmutoğlu hoca, bir iş için Ankara'ya gittiğinde

Seçkin Yayınevi ile konuşuyor. Yayınevine, "Volkan'a söyleyin kitabının basımını durdursun. Kanun değişiyor. Eğer bu hali ile basarsa kanun değiştiğinde kitabı eskiyecek. Volkan yazın çalışıp yeni değişen kanunun son haline göre güncellesin." demiş. Önce üzülüyorsun ama hocaya hayır demek olmaz, hocadır deyip vardır bir keramet diyorsunuz. 2004 yaz boyunca artık komisyondan geçmiş yeni kanunu ve eski Türk Ceza Kanunu'nu ayrı ayrı karşılaştırarak çalıştım. Dolayısıyla kitabın biraz daha hacmi arttı. 2004'ün Ekim'inde tasarı kanunlaştı. Benim kitabım da en güncel haliyle 2004'ün Kasım'ında basıldı. Kanun yeni değiştiği için kitabımın güncel olması, her ne kadar genç bir avukat ve akademisyen adayı da olsam benim ismimin duyulmasını, bilinmesini sağladı ve adım bilişim hukukuyla anılır oldu. Hemen akabinde doktora eğitimine başlayınca o kitaba 2010 yılına kadar dokunamadım. Zira İstanbul Üniversitesi'nde ağır bir eğitim görmekteydim. Dolayısıyla başka hiçbir iş yapmanıza izin vermiyor. Doktora bitince yaptığım ilk iş Bilişim Suçları kitabını yenilemekti. 2. baskı 2011 yılında çıktı ve aslında 2. baskıda ben kitabı baştan yazdım. Şu an kitabın 7. baskısı tükendi 8. baskısını hazırlıyoruz. Doçentlikte "Hukuka Aykırı Deliller" i yazdım. Doçentlik sonrası çok fazla uğraştığımız bir alan olduğu için hem teorik hem pratik yönden "Kişisel Verilerin Korunması Hukuku" isimli bir kitap yazdım. Tabi bu arada Kişisel Veriler ve Bilişim Hukuku ile ilgili makaleler de yazıyordum. Her ne kadar resmi olmasa da profesörlük için profesörlük takdim tezi yazmanız lazım. O yüzden benim çok sevdiğim konu olan "Yapay Zekalı Varlıkların Ceza Hukuku Sorumluluğu" nu yazayım dedim. Zaten gündemde olan bir konuydu, hala bu konu üzerinde çalışıyorum. Böylelikle hem akademideki işlerimiz hem de ofisteki profesyonel işimiz bilişim hukuku ve bilişim hukuku türevleri oldu.

Bilişim hukukunu açarak bizlere, öğrencilere bahsetmek isteyeceğiniz bir şeyler var mı?

Genç arkadaşlarıma söyleyeceğim şey, çok fazla hukuk fakültesi ve mezun var. Maalesef artık nitelik aranmıyor. Öğrenciler fakülteye kaydolduklarında hiçbir emek sarf etmeden 4-5 sene sonra mezun olacaklarını düşünüyorlar. Hukuk fakültesini bir sertifika programı zannediyorlar. Yani eğer bölümü ve çok çalışmayı, uzun süreli çalışmayı, istikrarlı ve düzenli çalışmayı ve tabi ki kitaplara gömülüp okumayı sevmiyorsanız hukuk fakültesinin veya tıp fakültesinin kapısından içeri adım atmayacaksınız. İsteddiğiniz kadar zeki olun. Bir ceza hukuku genel hükümler kitabı ortalama 1000 sayfa, Ceza

muhakemesi hukuku ders kitabı 1000 sayfa. İsteddiğiniz kadar zeki olun bu kitapları üçer kere okumadan yıl sonundaki sınavlarda başarılı olmak gibi bir beklenti içerisinde olmayın. Böyle bir ihtimal yok. Onun için çan sistemi getiriyorlar, 30 alan öğrenciyi geçirelim diyerek ülkenin dibine dinamit yerleştiriyorlar. Niteliksiz insan topluluğu ve işgücü ortaya çıkartıyorlar. Böyle bir piyasanın olduğu yerde birileri özel okullara gidiyor, özel okullarda çok iyi yabancı dil eğitimi görüyorlar, yabancı bir dili anadili gibi konuşurken bir başka dili de normal verilen eğitimden çok çok daha iyi öğreniyorlar.

Networkleri var, aile bağlantıları var. Onlarla yarışmak, örneğin, 5000 metre yarış var siz 5000 metrenin 4000 metresini koşuyorsunuz. Diliniz dışarıda ve antrenmansızsınız... Onlar son 1000 metreye gayet taze bir kuvvet ve 5000 metreyi koşmaya alışkın insanlar

olarak katılıyorlar. Böyle bir yarışın içinde ya ilk olacaksınız ya da en iyi olacaksınız. En iyi olma şansınız yok. Örneğin fikri mülkiyet hukuku konusunda Mehmet Gün'ü alt edemezsiniz. O vakti zamanında ilkmış, kimse görmeden görmüş ve en iyi olmuş, Şirket birleşme ve devralmada en iyi olacağım diyorsanız Ümit Hergüner, ilk keşfetmiş ve en iyi olmuş. Ondan daha iyi olamazsınız. Ceza hukuku alanında evet çok iyiler var fakat Avukat Ayhan Erdoğan'ın eline su dökemezsiniz. Yine Prof. Dr. Köksal Bayraktar'ın eline su dökemezsiniz, Sizi ne farklı kılacak? Yeni alanlar bulmak zorundasınız. Yeni alanların en önemlilerinden birisi bilişim hukuku, Birakın doktor, doçent olmayı bir akademik unvanım yokken niye herkes beni bu alanda duydu? Çünkü bu alanda önümde kimse yoktu. Hala bu alanda bir profesör yok. Sizler zaten dijital alanda doğdunuz. Biz bilgisayarlarıyla bugün tanıştık. Siz direkt bu donanımların içinde doğdunuz. Dolayısıyla ekmeğinizi buradan çıkarmalısınız. Farklı olmak ve işinizi iyi yapmak için bilişim hukuku bilgisine sahip olmanız lazım. Yapay zeka niye önemli? Ben 2000'li yılların başında bu alana girdiğimde herkes benim çok sofistike bir iş yaptığımı düşünüyordu yani akademik olarak tatmin olursun fakat bu işten para kazanamazsın deniyordu. Şu an bizim ofisimizin yaptığı cironun yarısı bilişim hukuku kaynaklı. Yapay zekâ da yarına yatırım. Bütün dünya oraya gidiyor. O yüzden gençlere tavsiyem bu tür yeni, kimsenin bilmediği, uğraşmadığı alanlara kaymaları.

Yapay zekalı varlıklardan devam etmek istiyoruz. Sizin yapay zekâ üzerine çalışmadan önce bilim kurguya dair bir ilginiz var mıydı? Varsa sizi bu alanda etkileyen yazarlar ve eserler nelerdir?

Bir kere bunun başlangıcı Jules Verne. Onun kitaplarını okumasaydım o hayal dünyası oluşmazdı. Daha sonra dediğim gibi Isaac Asimov var, Pek çok film var, Mesela, 2001 Uzay Macerası gibi filmlerin yanı sıra birçok yapay zekalı filmler var. Bilim kurgu adı üstünde bilimsel gerçeklere dayanılarak oluşturan bir kurgu. Genellikle bilim kurguda dile getirilen şeyin bir süre sonra gerçekleştiğini görüyoruz. Dolayısıyla sizin hayal gücünüzü genişletiyor, ufkunuzu açıyor. Herkes bir şekilde yapay zekâ diyor fakat onların anladığı yapay zekâ ile benim anladığım yapay zeka farklı. Facebook'ta da bir yapay zekâ var veya örneğin Siri var. Ama bizim anladığımız yapay zekâ "artificial general intelligence", yani yapay genel zeka. Siz yalnızca bir şeyi öğrenmesini öğretiyorsunuz geri kalanını o kendisi öğreniyor. Hatta daha sonra süper yapay zekaya dönüşecek. Biz bu tür bir

zekanın üzerine düşünüyoruz. Yapay zekanın bir iradesi söz konusu olduğunda hukuki sorumluluğunun ne olacağı üzerine düşünüyoruz. Bunu düşünme aşamasına gelmek için mutlaka bu alanla ilgili kitaplar okumalısınız. Maalesef bu alana ilişkin yerli yayınlar bulmak çok mümkün değil genellikle kaynak ihtiyacı yurt dışından karşılanıyor. Çoğu da Türkçeye çevrilmiyor. Ray Kurzweil'in "İnsanlık 2.0" kitabını, Martin Ford'un "Robotların Yükselişi" kitabını, Mark O'Connell'in "Makine Olmak" adlı kitabını da tavsiye ederim. Bu alanda kaynaklara erişmek için eskisi kadar olmasa da çaba sarf etmeniz gerekiyor ve belirli bir maddiyat istiyor. Ancak boğaz kenarına gidip kız veya erkek arkadaşınızla bir akşam yediğiniz yemekten veya iki duble bir şey içip aperatif alıp ödediğiniz hesaptan çok daha ucuza mal ederek çok daha fazla zevk alıyorsunuz.

Ben bu güncel yatırımlardan söz etmek istiyorum. Avrupada ve gelişmiş ülkelerde yapay zekaya olan yatırım takdir edersiniz ki maksimum seviyeye ulaşmış durumda. M.I.T. 'nin geçen açıkladığı 1 milyar dolarlık bir yapay zekâ yatırımı var. Ancak biz tüm bunlara sessiz kalan taraftayız. Bunun hakkında ne düşünüyorsunuz?

Biz birbirimizi yemekten, siyasette koltuk ve köşe kapmaktan, rant peşinde koşmaktan, bizi tutanları zengin etmeye çalışmaktan buralara gelemiyoruz. İşin özü bu. Biz halen gelişmemiş bir toplum olarak birbirimizi yiyoruz. Biz hala rejim problemleriyle uğraşıyoruz. Muhafazakâr mı olacağız, demokrasiyle mi yönetileceğiz, parlamenter demokrasi mi olacak, başkanlık sistemi mi olacak... Biz hala bunlarla uğraşıyoruz. Biz hala ayrımcılık sorunlarıyla uğraşıyoruz, Millet bunu aşmış. Kimseye ayrımcılık yapılmıyor. Ayrımcılık yapılan iki unsur var: 1) Çalışkan mısın tembel misin? 2) Zeki misin aptal mısın? Biz çalışkan ve zeki olanları liyakate göre bir yerlere getiremediğimiz sürece hemşehricilik, ahbapçılık, komşuculuk, arkadaşçılık, partililik yaptığımız sürece yapay zekaya yatırım yapamayız. Biz ancak betona yatırım yaparız, köprüye yatırım yaparız, otobana yatırım yaparız, TOKİ'ye yatırım yaparız. İşin özü bu.

Yapay zekâ alanında çalışabilmek için nerelerden başlayıp nasıl çalışmamız gerekiyor? Neticede bir hukuk öğrencisi okulunda bu eğitimi almıyor.

Maalesef hukuk fakültesi öğrencileri için bu çok mümkün değil. Yalnızca Bilgi Üniversitesi'nde böyle bir enstitü var onun haricinde yapacak bir şey yok. Şu olabilir, belki ben ve benim gibi bu alanda çalışan hocalarla

yüksek lisans tezi yazmak durumunda olursanız biz zaten öğrencileri ona göre yönlendiriyoruz. Şahsen enstitü açacak olsam bu işin kırtasiyesi ile uğraşmak istemem. Ben ve benim gibi çalışma tutkusu ile devam eden insanlar mümkün mertebe bu idare işlerini başkalarına yıkmak isterler. Çünkü çalışmalarının önünde bir engel bulunsun istemezler. Dolayısıyla böyle bir enstitü kurmak kolay değil. Ben bunu yapmaya kalkışırsam bu benim bilimsel üretimimi engelleyecek. "O yüzden neden uğraşayım ki?" diyorum. Birilerinin bu altyapıyı hazırlaması, hocaların da o dersleri vermesi lazım. Yurtdışında bu işler böyle oluyor. Her yerde idari personeller var. Sekreterya var. Bütün işleri onlar yaparlar. Donanımlı enstitülere baktığınızda çok kaliteli bir idari yapı vardır. Onlar bütün idari işleri yapıyorlardır, hocalara ders vermek, sınav yapmak, bilimsel üretim yapmak, tez yazdırmak dışında hiçbir iş kalmaz. Bugün bizim üniversitelerimizin birçoğunda böyle bir idari yapı yok. O yüzden de bilimsel üretim yok.

Pekala, şuna değinmek istiyorum. Hukukun ideolojisini iktisada dayandırdığımız varsayımında iktisadın da temelinde bir emek kavramı söz konusudur. Dolayısıyla yapay zekanın gelişmesi durumunda avukatların emeğini ortadan kaldırdılabileceğini düşünüyor musunuz? Hukuki yazılımlar da türediğinde bunun avantajları ve dezavantajları sizce neler olacak?

Hukukun ideolojisi iktisat mıdır oradan başlayalım. Hukukun bence ideolojisi hak ve adalet dağıtmaktır. Ama bana şunu dersanız katılırım. Altyapı üstyapıyı belirler. Yani iktisadi ilişkiler üstyapı ilişkileri olan hukuku, sosyolojiyi ve toplumu etkiler. Dolayısıyla ekonomik yapıdaki bu değişim yapay zekanın ekonomiye getirdiği farklılık hukuku etkileyecek midir? Kesinlikle etkileyecektir. Ve evet! Niteliksiz iş gücünü ortadan kaldıracaktır. Yani sürekli tekrar eden işleri bu otomasyon programları ortadan kaldıracaktır. Düşünsenize, şu an bu ofiste 10 kişi çalışıyor. Önceden olsaydı 12 kişi çalışacaktı. Çünkü o 2 kişi güncel Yargıtay kararları okuyacak, düzenleyecek ve bizlere sunacaktı. Ancak şu an için bilgisayarlar ile bunları belirli filtreleri sağladığınızda rahatlıkla bulabiliyorsunuz. Dolayısıyla teknolojinin, bu birbirini tekrar eder nitelikte olan işleri yapan o 2 kişiye artık ihtiyaç olmadığını gösterir niteliktedir. Bir süre sonra yapay zekalar sizin adınıza karar buluyor olacak, dilekçe taslağını, icra takibini yapıyor olacak. Şimdi, ben hem akademisyenim hem de kendi ofisimde işverenim. Dırdır yapan, dedikodu yapan, karnı acıkan, uykusu gelen, kaptır yapan, maaş isteyen, sigorta primi, vergisi, yaz

tatili, kış tatili, hamileliği, askerliği, hastalığı olan insanlarla uğraşmak istemediğimde bana öyle bir çalışan sunulmuş oluyor ki bir kere para verip senede bir kere de güncelleme parası olsa 7/24 senin hizmetinde olmuş oluyor. Sen çalışmazken bile hiç şikâyet etmiyor hiç dırdır etmiyor, hastalanmıyor, acıkmıyor... Siz böyle bir varlık çalıştırmak istemez misiniz? Dolayısıyla pek çok niteliksiz iş yapan avukatın işlerini ellerinden alacaklar. O yüzden hasbelkader okuyan, okumuş olmak için okuyan insanların bir geleceği yok. Fakat gerçekten nitelikli iş yapan, hukuk nosyonuna sahip, ikna kuvveti yüksek ve yenilikçi olan avukatlar her zaman iş sahibi olacaklardır. Yapay zekalar en azından kısa vadede onların yerini alamayacaklar.

Kendisi de bir hukukçu olan ve aynı zamanda matematikçi, felsefeci olan Gottfried Leibniz, "Muhakemelerimizi düzeltmemizin tek yolu onları matematikçilerinkiler kadar elle tutulur hale getirmektir. Öyle ki, hatamızı bir bakışta bulabilelim ve kişiler arasında bir uyumsuzluk olduğunda hemen hesaplayabilelim. Böylelikle kimin haklı olduğunu görelim," diyor. Leibniz'in robot yargıcı düşü hakkında ne düşünüyorsunuz?

Aslında burada iki temel kavramın çatışması söz konusu. İdealist felsefe ile materyalist felsefe... İdealist felsefe, yaratılmış olan insanın aklının çok önemli olduğunu, bilginin aklıdan çıktığını ve dolayısıyla evrende ki hiçbir varlığın insan gibi olamayacağını savunuyor. Eğer bu felsefeden yola çıkarsak bir yapay zekalı varlığın insanın temel özelliklerine sahip olup insan gibi konumlanması mümkün değil. Yapay zekalı varlıklar ancak karar-destek mekanizması olabilirler. Şu anki uçaklardaki otomatik pilot gibi... İşe materyalist felsefe açısından bakarsanız, insanın insan olmasındaki en önemli etken insanın maddeyle temas etmesi, ve insanın insan olması yaratılmanın değil kör saatçinin işi. Yani evrendeki her şeyin bir kör saatçinin saati tesadüflere dayalı olarak kurgulaması ve bunun çalışması gibi. Bu felsefi bakış açısından bakıldığında her şey mümkün. Nasıl ki biyolojik kökenli insan bu kadar gelişmiş hale geldiyse bir makine bunu niye yapamaz? Evleviyette yapar. Burada iki tane temel sorun var. Makinelerin bu düzeye gelebileceğini kabul ettiğimizde hep şu çekince var. İşte bizden daha ileride olacak, daha zeki olacak vs... Yahu bir dakika, bu makineyi yapan bizleriz. Yani onlara derin öğrenme havuzundan o veriyi veren yine bizleriz. Dolayısıyla bu yapay zekalı varlıkların vereceği kararlar, biz insanların vermiş olduğu kararlardan çok da bağımsız olmayacaktır. Biz zaten değişken varlıklarız. Yapay zekalı

varlıkların neden bizden çok daha değişken olduğunu düşünüyoruz? Zaten burada hukukçulardan önce etikçiler bu işe giriyor. İnsanın olumsuz özelliklerinden arındırılmış ve tam donanımlı bir makine nasıl yargıçlık yapar? Vallahi, insanlardan iyi yargıçlık yapar. Çünkü ben ve diğer tüm hukuk hocaları derslerde üstüne basa basa ahlaklı olun, vicdanlı olun, tarafsız olun desek de mevcut yargılamalarda görüyoruz ki emirle, siyasi saiklerle kararlar veriliyor. Vicdanla karar veren hakimler ise çok sayıda veriyi karşılaştıramadığından olayın tamamını görmekte güçlük çekebiliyor. İşte makinenin en büyük özelliği bu. Ama bence, yapay zekanın yerinde olsaydınız ne yapardınız? Ben yönetime el koyardım. İnsanlar kadar birbirlerine zarar verme konusunda istekli, yetenekli bir varlığa tanık olamazsınız. Dolayısıyla yapay zekâ geldiğinde yapacağı şey insanın insana yaptığı zulmü, ayrımcılığı, kötülüğü engellemek için yönetime el koyabilir. İnsanlara bir kültür devrimi yapıp baştan eğitmeye kalkışabilirler. Ama ben yine de böyle bir durum düşünmüyorum. İnsanlar şunu düşünüyor. Bir yandan insanlar ilerlerken diğer yandan robotlar da kendi çizgisinde ilerleyecekler. Ben buna katılmıyorum. Aslında ikisinin birleşimi olacağını düşünüyorum. Ortopedide muhteşem gelişmeler var. Eskiden yürüyemeyen, felçli olan insanlara aparatlar takılarak onların hayat kalitesi arttırılıyor. Gelişmeler sağlandıkça yarı insan yarı robot bireylere evrileceğiz. Düşünsenize, çocuğunuz bir Fransız lisesine gidiyor. Önce hazırlık sınıfını vd. yıllarca bu dili öğrenmeye çalışıyor. Çok iyi bir Fransızca öğreniyor fakat o Fransızca'yı öğrenebilmek için deliler gibi ders çalışıyor. Ebeveyn olarak size düşen mali tarafı da var bu işin. Halbuki, bir yazılım alıp kafanızın arkasına yerleştirerek tüm dünya dillerini onun sayesinde konuşuyor, düşünüyor ve anlıyor olduğunuzu düşünün. Bundan güzel bir şey olabilir mi? Hatta bir süre sonra yıldızlararası yolculuğun ve ölümsüzlüğün de bize farklı bir boyutta verileceğini düşünüyorum. Sizin beyninizi birebir dijital alana kopyaladıklarında bedeninizin kısıtlılığından, yaşlanmaktan, ölümden kurtulacaksınız. Makine içerisinde yaşayacaksınız ve uzay gemisi USB ile gönderilerek farklı uzak gezegenlerde yaşayabileceksiniz. Biyolojik varlığınızın kaldıramadığı durumlar gibi kısıtlanmalarınız böylesi bir durumda artık mümkün

olmayacak. O yüzden dijitallesen dünya her şeyi değiştirecek.

Son olarak hukuk fakültesi öğrencilerine ve arkanızdan gelen diğer meslektaşlarına tavsiyeleriniz neler olacaktır? Ekleme istediğiniz şeyler var mı?

Gerçek ve kalıcı başarı uzun sürede ve çok çalışmayla gelir. Bu daha hukuk fakültesinde başlar. Ben öyle yaptım. Çünkü hukuku çok severek okudum. Ben derslere çalışırken lanet olsun demedim. Bir gün bu bilgilerin bana hep lazım olacağı bilinciyle çalıştım. Bir kere bunu yapmaları gerekiyor. Tabi ki genç insanlar. Eğlenecekler, gezecekler, tozacaklar, yiyecekler, içecekler, aşık olacaklar, terk edecekler, terk edilecekler ama şunu unutmayacaklar, Sizin profesyonel mesleğiniz öğrencilik. Bir hoca sizi zorlamıyorsa ve kolay notlarla geçiriyorsa emin olun size kötülük yapıyordur.

Bakın ben 2000 senesinde mezun oldum. Kişiler hukuku ile ilgili gerekmedikçe kitap açıp bakmadım ama bizi medeni hukuk derslerinde o kadar zorladılar ki kişiler hukuku ile ilgili o bilgileri asla unutmuyorum. İyi ki zorlamışlar. O gün arkadaşlarım çoğu çok kızıyordu hocalara, 20 senedir beni götürüyor o bilgiler. Öğrencilerin bunu önemsemesi lazım. Hukuk fakültesi bir sertifika programı değil. Çok çalışmanız gerekiyor. Çalışmadan gelen başarı anında gider. İkincisi kendinize ve etrafınıza saygılı olacaksınız. Saygı verilemez, alınır yani duruşunuzla, konuşmanızla, tavrınızla, giyiminizle o saygıyı kazanacaksınız. Ancak böylelikle insanlar sizi dinler, saygı duyar ve dikkate alırlar. Gereksiz alçak gönüllü

olmadığınız gibi kibirli de olmayacaksınız. İnsanlara böyle davrandıkça iş ve dost çevreniz de gelişecek.

Mutlaka dürüst olacaksınız. Kimse aptal değil, ancak bir kez kandırılır. Bir davanın ne olup olamayacağını önceden öngörüp bunu tüm açıklığıyla müvekkil adayıyla paylaşacaksınız. Yalan, aldatma, insanların zor zamanlarından yararlanarak boş vaatlerde bulunma kısa vadede para kazandırır. Ama dürüstlük uzun vadede hem para hem güven hem de saygınlık kazandırır. Bir hukukçu için güven ve saygınlık paradan önemlidir, zira bu ikisi olmadan para kazanamazsınız. Ve düşüncelerinize ket vurmayacaksınız. Başkalarının düşüncelerine hoş görüyle yaklaştığınız gibi kendiniz de aynı hoş görüyü bekleyeceksiniz. Bunun için de durmadan mücadele edeceksiniz.

Teşekkürler.

Gerçek ve kalıcı başarı
uzun sürede ve çok
çalışmayla gelir.